

HEINÄKUUN VIIDES PÄIVÄ.

yt kesäpäivä loistavi,
Niin oudoks muuttaa mieleni
Tää aamu armahainen;
Jos haluat, niin lehtohon,
Suvisen ilman sulohon
Nyt käymme, nuorukainen;
Tää päivä juhlapäivä on.»

Soturi vanha lausui tään,
Pois verkon laski kädestään
Ja ääneti mua johti;
Ja poikki kukkaniittyjen
Sinisen järven rannallen,
Mi kastehelmin hohti,
Nyt kävi kulku hiljainen.

Oi suloutta taivaan, maan!
Ei vanhus hiisku sanaakaan,
Vaan katsoo ihaellen.
Sai kyynel hälle silmähän,
Kun käteheni tarttui hän
Ja kuiskas hymyellen:
«Maan eestä kuolisitko tään?»

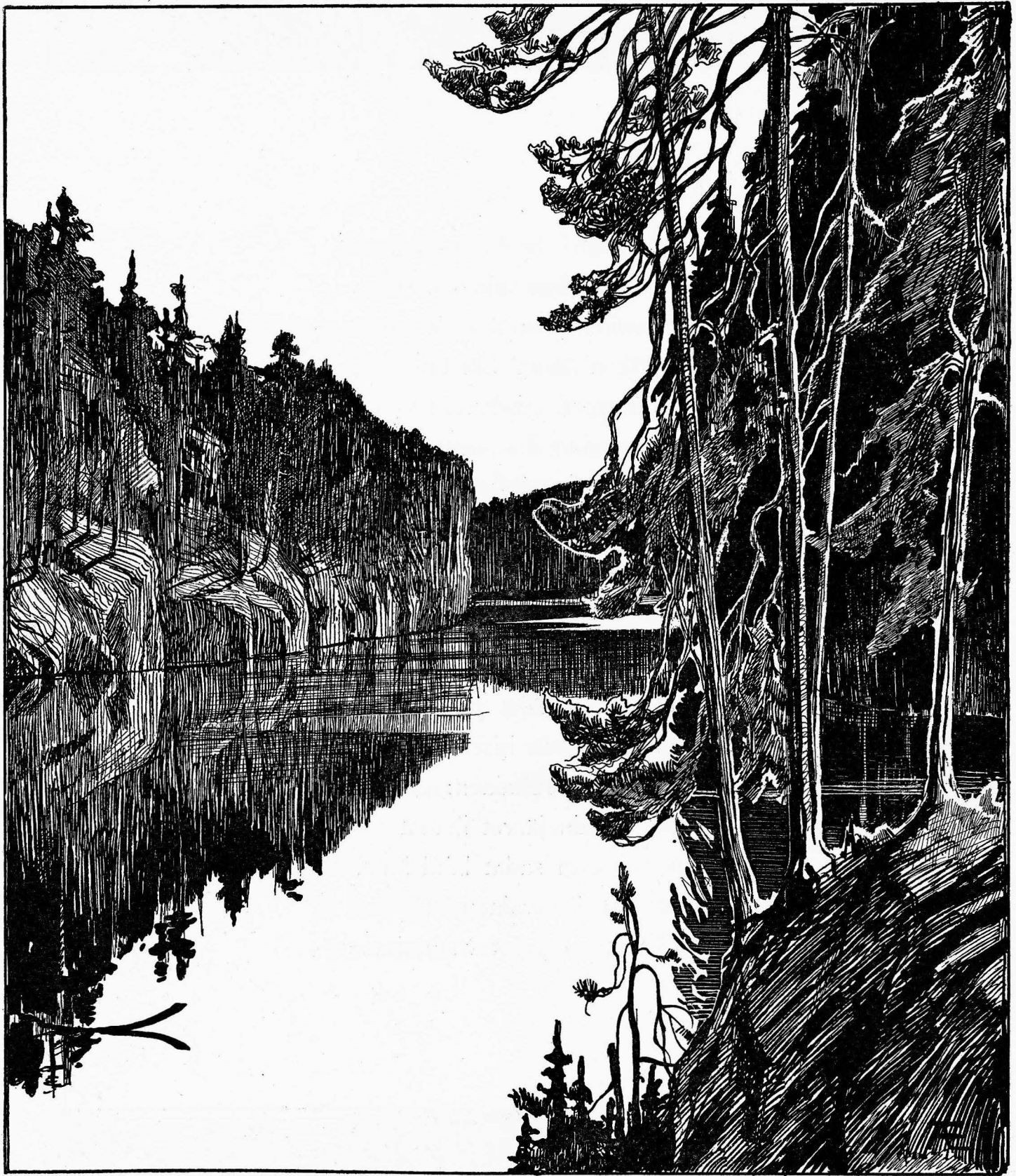

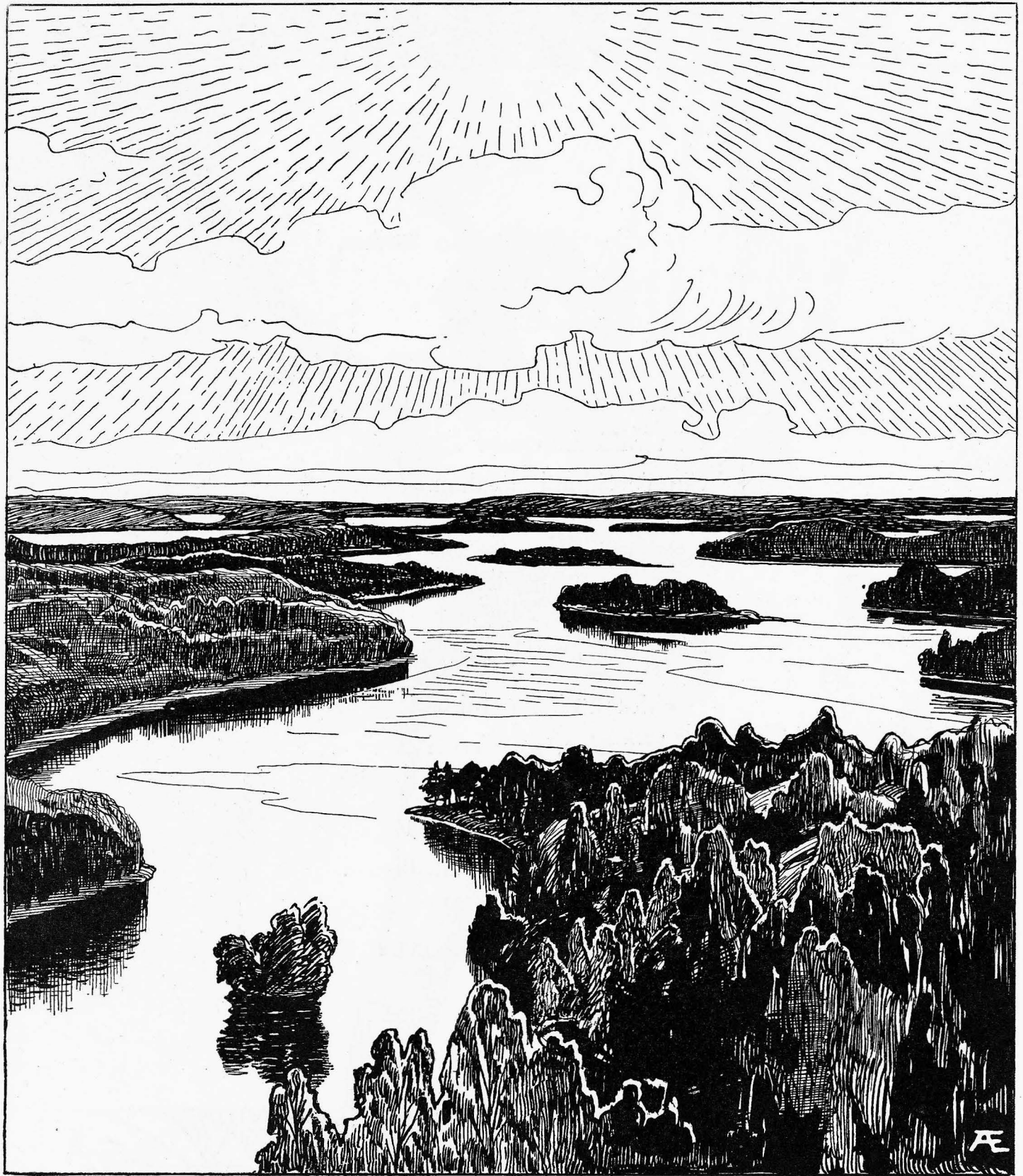
Vait olin. Sydämellisen
Vaan silmäilyn loin hänehen,
Ei vaatinut hän muuta.
Ja hetken äänet' oltuaan
Ja kummult' ihaeltuaan
Taas seudun ihanuutta,
Hän ääneen puhkes lausumaan:

«Rannalta tältä palasen
Maat' ihanaista isien
Sa näet, nuorukainen:
Kuin Virtain järvet ihanat
On Saimaan sadat lahdemat,
Imatra pauhaavainen
Ja Vuoksen aallot vaahtoisat.»

KUIN VIRTAIN JÄRVET IHANAT

ON SAIMAAN SADAT LAHDELMAT,

«Ja jos käyt Pohjan äärihin,
Laelle tuiman tunturin,
Yht' ihanaa siell' oisi;
Ja jos sa rannan aukean
Näät Pohjanlahden huuhtoman,
Niin rakkautta loisi
Sinulle Suomi rintahan.»

«Mut käsitätkö mieleni
Ja kyynelen, mi vierevi
Nyt hiljaa silmästäni,
Ja muistoa miks herättää
Niin suloista, niin synkeää
Tää päivä mielessäni?
On viides Heinäkuuta tää.»

FE

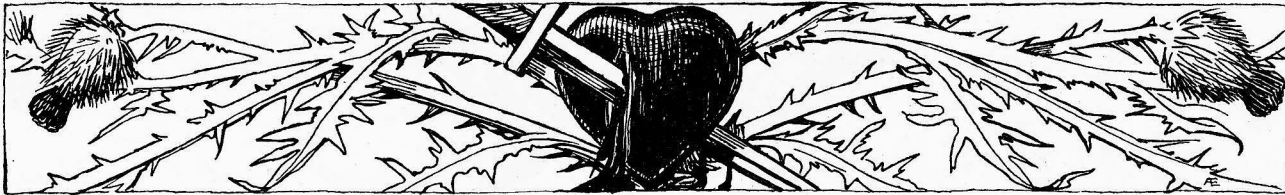
I. Z. DUNCKER

«Koittaapi päivä, loppuun käy;
Monesta jälkeä ei näy,
Kun kulunut on suotta.
Vaan tää jäi mulle muistohon,
Tää viides Heinäkuun, siit' on
Nyt seitsentoista vuotta;
Se Dunckerin vei kuolohon.»

«Tääll' oli kansa Suomessa,
Viel' on se; surun tutuna
Se kaikk' on saanut koittaa:
Sen alttius on rajaton,
Se tyyni, vakaa, jäykkä on,
Sen miehuus kuolon voittaa;
Se kansa meidän kansa on.»

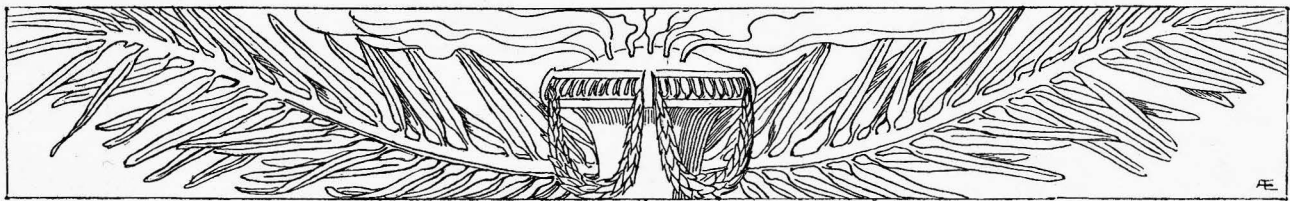

«Levossaan sinä nyt sen näät,
Sit' ei nyt häiri synkät säät,
Mut sitä hellit vainen;
Ma näin sen koetuksissa,
Tulessa, hallan kourissa,
Se ain' ol' yhdenlainen;
Arvaahan, mitä tunsin ma.»

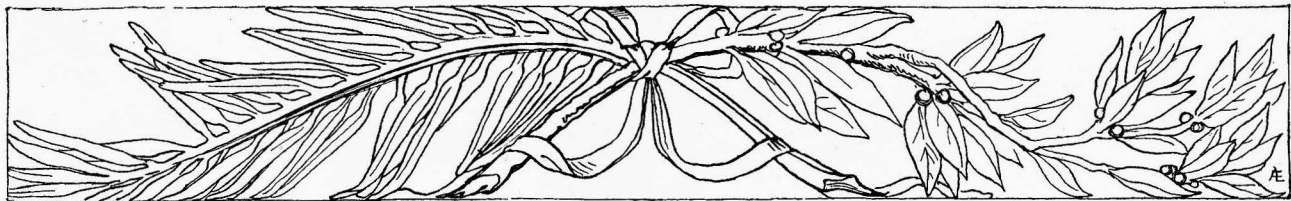
«Ma näin sen verta vuotavan,
Näin voittavan, näin sortuvan,
Mut pettäjää en lainkaan;
Maill', joita päivä pakeni,
Viel' urho hyinen taisteli,
Ja väistynyt ei vainkaan,
Vaikk' ihan toivo raukesi.»

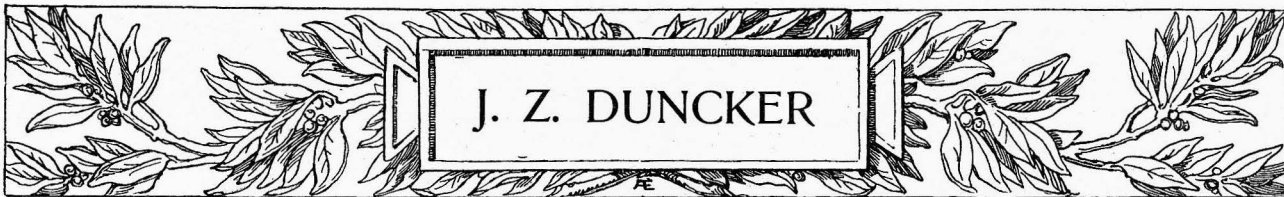

«Mik' urhoisuus, mi kestävyys,
Mik' into, mikä ylevyys
Ja vakuus vaiheissansa
Sill' olikaan, jot' ihanoi
Ja jolle sankar'nimen soi
Nää miehet, tämä kansa,
Ja kuoltuakin jumaloi!»

«Mut kysy, jos sa milloinkaan
Urhoisan vanhan sotilaan
Ajalta tapaat tältä:
Oliko miestä kuitenkin,
Jok' oli kaikist' urhoisin?
Saat vakaan vastuun hältä:
Niin, herra, tunsin Dunckerin.»

J. Z. DUNCKER

«Kodista köyhäst' oli hän,
Laps saloseudun synkeän,
Ei suvultansa suuri,
Vaan tuli kunniaksi maan,
Nous' arvoon arvaamattomaan,
Ol' lujin Suomen muuri,
Ja muistons' elää ainiaan.»

«Ja tämän maineen kirkkahan,
Sen omaks hälle hehkuvan
Sydämmen lämpö antoi;
Ja synnyinmaallen armaallen
Kuin morsiolle, äidillen
Hän kaikki uhriks kantoi; —
Näin saavutti hän suuruuden.»

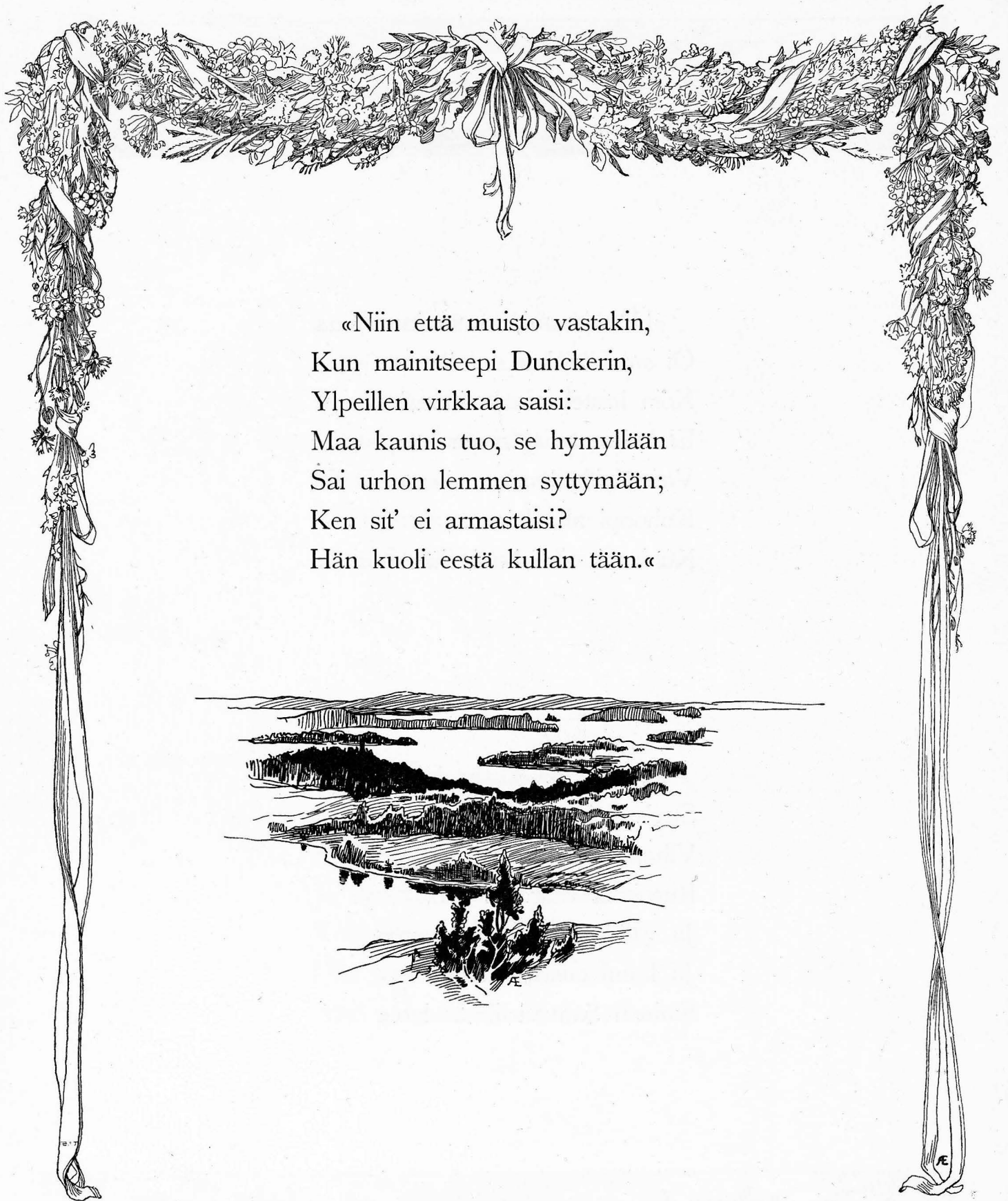

«Hän kaatui; mutta kuolemaa
Oi suloista, kun kuolla saa
Noin loistehessa maineen!
Ei huku unhojärveen hän,
Vaan lailla luodon vihreän
Kohoopi alta laineen;
Kuoleepi, eikä kuole hän.»

«Maa, kukkasissas loistaos!
Suv'aalloistasi nostaos
Vihanta lehtiranta,
Rusoittaa vaarojesi suo,
Ja välkkyelkөөn virtais vuo,
Ja kohti taivaan kantta
Sininen Saimaa-silmäs luo.»

«Niin että muisto vastakin,
Kun mainitsepi Dunckerin,
Ylpeillen virkkaa saisi:
Maa kaunis tuo, se hymyllään
Sai urhon lemmen syttymään;
Ken sit' ei armastaisi?
Hän kuoli eestä kullan tään.»

„HÄN KAATUI; MUTTA KUOLEMAA
OI SULOISTA, KUN KUOLLA SAA
NOIN LOISTEHESSA MAINEEN!
EI HUKU UNHOJÄRVEEN HÄN,
VAAN LAILLA LUODON VIHREÄN
KOHOOPI ALTA LAINEEN;
KUOLEEPI EI KÄ KUOLE HÄN.“

MUNTER.

Hautajaisihin näin kerran —
Sekin muisto maksaa vaivan —
Adlercreutzin, jalon herran
Käyvän hiljaa, vaiti aivan;
Haudalle hän päästyänsä
Katsoi, hattu kädessänsä,
Kuinka sijaa soturille
Tehtiin, Hannu Munterille.

Mont' ei tullut saattajaksi
Tälle viime matkallansa:
Hautaa kaivoi miestä kaksi,
Neljä kulki arkun kanssa;
Kunniaksi oli vielä
Kenraali ja pappi siellä,
Kolme korpraal'-otusta ja
Neljäs minä, majoittaja.

Koruton ol' laitos haudan;
Vaatteissansa ryysyisissä
Välissä nyt neljän laudan
Munter makas pintehissä;
Vakaa oli näöltänsä
Niinkuin ennen eläissänsä,
Sama urho vielä, mutta
Yhtä puuttui — nopeutta.

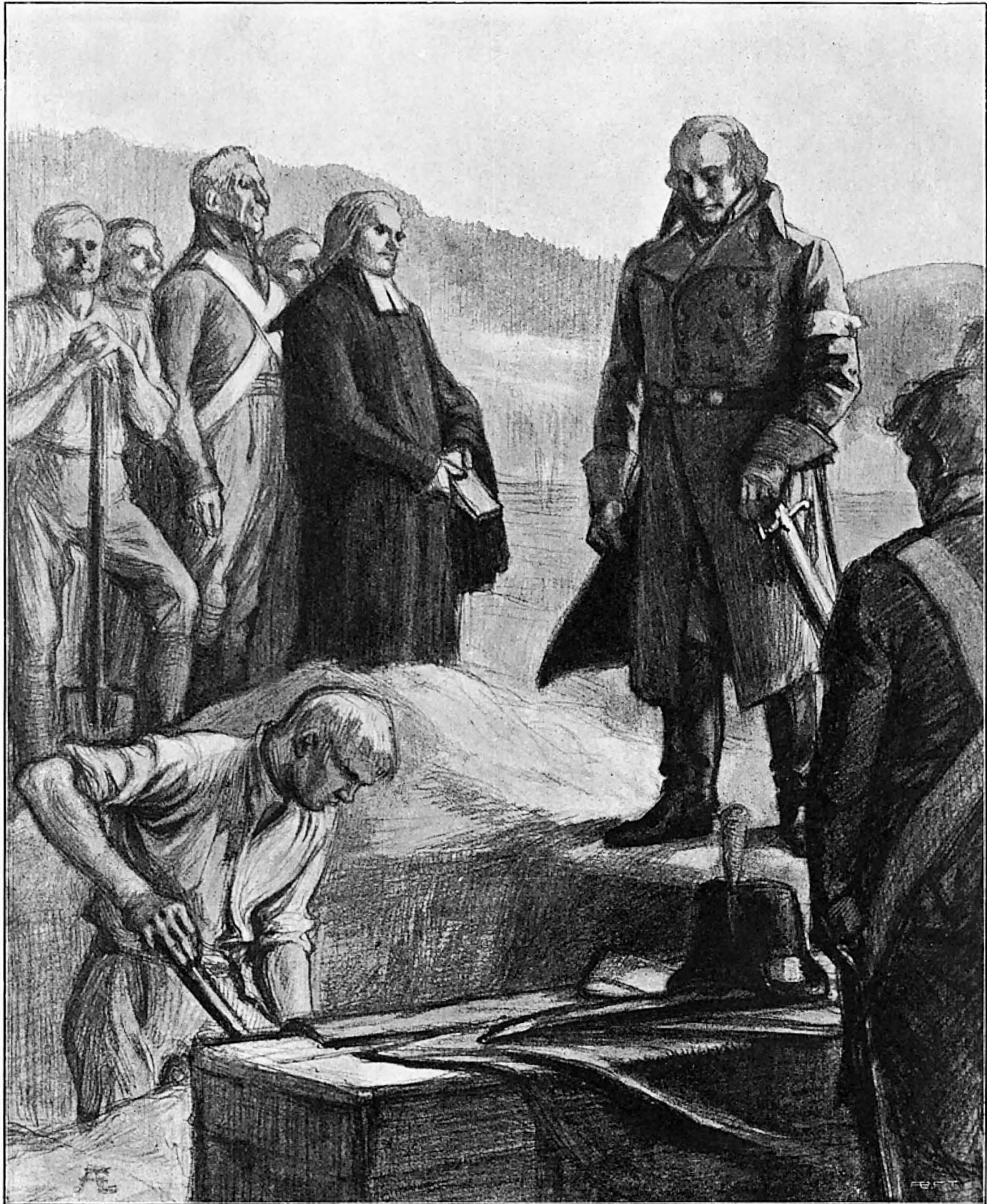
Majaan näin kun oli mennyt
Munter sodan pauhinasta,
Buss korpraali haudallen nyt
Astui, puhui vainajasta:
Mikä hällä suku, tunto,
Puhe, sydän, voima, kunto,
Kuink' ol' urhoks luotu heti —
Kuuluviin Buss kaikki veti.

Sanat kävi sydämmille,
Vaiti seistiin, hymyeltiin
Vainaan ponsilausehille,
Viiksiäkin väänneskeltiin.
Suurta ei se maksa juttu,
Jokapäiväinen ja tuttu;
Suonet sitä sentään kuulla.
Kerrottuna Bussin suulla.

«Miehet, uljain veikko tää nyt,
Munter kuuluisa on poissa,
Takalaitahan on jäänyt,
Makaa kuolon kammitsoissa;
Päätti marssit, sodat kaikki,
Käskyn seista vihdoin saiki,
Tähän retkeilystään lakkas,
Ketaransa pystyyn nakkas.

Meillä, jotka siellä kanssa
Liekiss' oltiin, meill' on selko,
Kestikö hän paikallansa,
Vaiko pakoon ajoi pelko,
Kalpeniko taistellessa,
Vaiko kuolon uhatessa
Seisoi tummanruskeana,
Varsin vaskipatsahana.

Jörömäisenä hän meille
Saapui tuolta saloltahan,
Läksi isäin ikiteille
Hän, kuin hekin sotimahan;
Puhe oli harvanlainen,
Silmä vilkkui poikamainen,
Sanaa kolme erällensä
Lausui, vaan ne täsmällensä.

Koko suku semmoisina
Eli, kaikki yhtä luuta,
Soti, kaatui alhaisina,
Miekoin haastoi, säästi suuta;
Kahdestoista Kaarle kerran
Yhdestä jo teki herran,
Korpraaliks se Munter tehtiin;
Alaspäin taas siitä lähtiin.

Moni virkaan outo vielä
Kotiin kauan haluaapi,
Alla päin käy, murhemiellä,
Kunnes mieheks karkeaapi.
Näin ei Munter aikanansa;
Kun läks sotaan Kustaan kanssa,
Kohta, vaikka vasta tuotu,
Oli soturiks kuin luotu.

Joi, ja särki iltasella
Kiväärinsä iloissansa;
Vääpelipä aamusella
Antoi hälle pampustansa,
Virkkoi: «Ällös olko arka,
Näin on virka, poika parka!
Norjenitko?» — Vastas Hanne:
«Kyllä, kiitos rasvastanne!»

Viinaan tuosta Munter suuttui,
Ain' ol' uuras, nopsa kanssa.
Ensi kahakassa puuttui
Luoti hänen olkahansa,
Döbeln kuulun vinkuvaisen
Kuuli: «Pojat, kuka sai sen?» —
Munter olkapäätään kaappas,
Virkkoi: «tuostahan se raappas.»

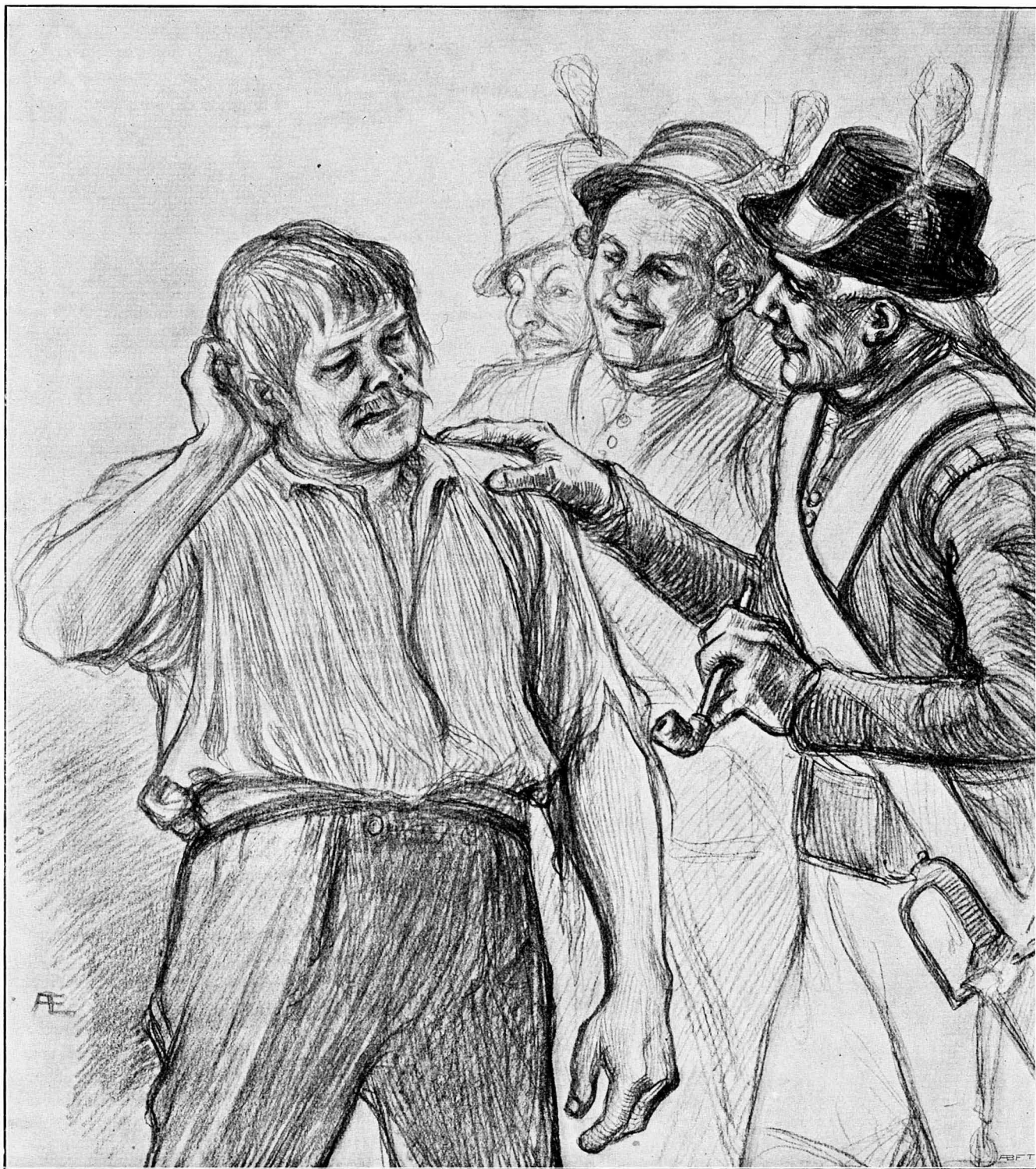
Tuskin lientyi haavan vaivat,
Taas käv' onni ankaraksi:
Kasakat kun vangiks saivat,
Juosta sai hän virstaa kaksi
Kilpaa arovarsan kanssa
Leve'illä jaloillansa,
Kunnes uljaat veikot tästä
Taas tok' auttoi pälkähästä.

Rinta huokui, hiki juoksi,
Kun hän melkein viimeisillään
Taas pääs omiensa luoksi;
Vaan ei tuosta ollut millään.
Kumppalit huus ilkkuin vielä:
«Lämpisitkö? Taisi tiellä
Juoksu käydä keveästi?» —
Munter vastas: «Välttävästi!»

Kenraal' Armfelt lyötiin kerta;
Silloin lippuamme likin
Oli Munter, vuosi verta;
Hän se lipun pelastikin.
Nytpä sai hän vihdoin kanssa
Rahan rehtiin rintahansa;
Munterill' on vanha viisi,
Virkkoi tuohon vaan: «No hiisi!»

Näin hän vakaast', uljahasti,
Niinkuin kahakoissa noissa,
Liikkui viimeisiinsä asti,
Kasvaen vaan kunnioissa;
harmaa ol' jo parraltansa,
Niukemp' ehkä lauseissansa,
Vaan kun sauhuun, liekkiin lähtiin,
Samaks kuoloon asti nähtiin.

KUMPPALIT HUUS ILKKUIN VIELÄ:
„LÄMPISITKÖ? TAISI TIELLÄ
JUOKSU KÄYDÄ KEVEÄSTI?“ —
MUNTER VASTAS: „VÄLTTÄVÄSTI!“

Oli muuan kevät-ilta,
Vanha äiti leiriin tuli,
Silmä vettyi Munterilta,
Jäykkyys hältä kaikki suli;
Ääneti hän aamuun asti
Katsoi ämmään hartahasti.
Täältä kun on poika mennyt,
Äiti kuollee murheesen nyt.

Munter siinä kaiken yötä
Hymyillen vaan istuskeli,
Kuuntel', antoi kaikki myötä,
Kunnes eukko varoitteli:
«Poika kulta, liiku huolla,
Väistää paremp' on kuin kuolla!»
Näin kun lauloi vanha rastas,
«Eihän toki!» Munter vastas.

Mut ol' luoti hänen tehty,
Loppu joutui, tuli turma;
Vaiheissamme Munter nähty
Myötä ain' on, nyt vei surma.
Karskina viel' eilen eli,
mälliänsä pureskeli
Vartiona kenraalilla,
Missä oltiin neuvosilla.

Päiväkäskey kertoi juuri,
Kuinka herrain pöytään kieppas
Viuhahtaan pommi suuri,
Puhevallan ottaa sieppas.
Tulen tuttu vanhastansa,
Munter sylkee kourahansa,
Kiinni koppaa, alkaa tuosta
Mokoman kanss' ulos juosta.

Oven sai hän auki sille,
Sen jo porstuaankin saatti,
Vaan kun pääsi portahille,
Lensi pirstoiksi kranaati.
Siin' ol' äijän töitten loppu,
Vaan ei vielä tullut hoppu;
Maaten siinä mullin, mallin,
Munter virkkoi: «Hiis vei pallin!»

Vielä hän, kun aamu koitti,
Oli henkitoreissansa;
Jo nyt surma voiman voitti,
Vaan ei hänen miehuuttansa.
«Kas kuin pommi äijän karsi:
Poiss' on toinen käsivarsi,
Rintahankin sattui siru!»
Munter vaan: «Se halkes, piru.»

Näin hän kuoli, näin hän eli,
Miesnä loppuun alust' asti,
Sanoissaan hän vitkasteli,
Vaaroiss' suori nopsahasti.
Teki työnsä kerskaamatta,
Puutteet kesti nurkumatta,
Kärsi vaivaa, räsitusta,
Yhtä vaan ei, — valitusta.

Maailma jos maksaa voisi
Kovat päivämme ja yömmе,
Verikenttämme jos toisi
Julkitiättäviksi työmme,
Lippumme jos kuulla antaa
Vois, mink' arvon Munter kantaa,
Moni, jonka kaulus loistaa,
Saisi kumarrella moista.

Vielä häntä muistellessa
Vanha sydämmeni paisuu.
Surman sarkaa vakoillessa
Hän vast' oli varsa raisu;
Painanut ei pelko mieltä,
Aina «Hei!» vaan ja «Pois tieltä!»
Rummun jälkeen vaikka mihin,
Kun vaan eespäin käskettiin.

Tok' ei ystävää niin varmaa,
Lujaa, vakaat', uskollista.
Niinkuin lapsi, vaikka harmaa,
Vihas tuskin vihollista.
Kourin Munter Ryssiänsä,
Niinkuin hampain mällejänsä,
Survoi, vatkas kaikin hetkin,
Rakkaat toki kumpasetkin.

Kunniata sankarille!
Kunnioittuna hän maatkoon!
Miehuus, miehen kunto sille
Pysyväisen muiston taatkoon!
Orjan jalka ei saa painaa
Hautaa, miss' on Munter vainaa.
Vanha kantasuku tulkoon
Suojaks sille! Amen olkoon!«

Laannut korpraali kun on nyt,
Haudalt' alas käynyt taasen,
Kenraalipa lapion nyt
Käteens' ottaa voitokkaasen,
hiekkaa hiljaa viimeks heittää,
Suomen mullall' urhon peittää;
sanaa hän ei virka monta,
Mutta meille verratonta.

„POIKA KULTA, LIIKU HUOLLA,
VÄISTÄÄ PAREMP' ON KUIN KUOLLA!“
NÄIN KUN LAULOI VANHA RASTAS,
„EIHÄN TOKI!“ MUNTER VASTAS.

Puhe silloin lauseltu,
Syvään liikutti se mieltä,
Vaikk' ei pitkä, koristeltu,
Munlerin vaan omaa kieltä;
Kunniamme todisteeksi,
Soturinkin ylisteeksi
Riitti tuo, kun lausui vainen
Näin: «Hän oli Suomalainen!»

VON ESSEN.

än portahilleen saapuu,
Häll' lakki nyt on sotilaan,
Kannukset ja ratsaskaapu;
Hän aikovi ratsastamaan.

Tuoss' seisovi vanhus sorja,
Uros katseeltaan, sävyltään,
Lumipäinen, kookas, norja —
Sen moinen hän on näöltään.

Mut miksipä ukko nyt pauhaa?
Miks polkevi jalkaa nyt?
Eletäänpähän keskellä rauhaa, —
Mikä vimman on synnyttänyt?

Älä huoli, ei vaaraa lässä,
Älä tuost' ole milläsikään,
Tavan ainaisen näet tässä,
Näet Essenin harmaapään.

Jo huutavi raittimesti,
Synn virkkavi selvälleen:
«Sinä Matti, sen päiväinen risti,
Lopun nyt sinust' oitis teen!»

«Vai vartoa näin unes tähden
Ijänkaiken tässä ma saan!
Sinä tietänet, milloin lähden
Jokapäivä ma ratsastamaan?»

Ja tallista renki se pikaa
Nyt uljaan tuo orihin;
Hän ei nukkunut, siinä ei vikaa,
Heräs ehk' ylen aikaisin.

Pää pystyss', ääneti aivan
Edes orhin ohjalee.
Jalo ratsu — no leimaus taivaan! —
Väriseepi ja vaahtoilee.

Alas portailtaan hän saapuu,
Asu yllään, kenraali tuo,
Ja kannukset, ratsaskaapu;
Nyt orhiin katsehen luo.

Vait on hän, liikkumatonna,
Ei usko hän silmiään:
«Näkö pettikö mun, sano, konna,
Sun työtäsi näinkö ma nään?»

«Mut jos kudot valheen viekkaan
Ja mulle nyt syötät sen,
Niin lähden ja tartun miekkaan
Ja pääs heti halkaisen!»

Vaan Mattipa, tuo sotamiesi,
Hätäpoika ei ollutkaan;
Työn kyllä hän tehneens' tiesi,
Mut vastasi myös teostaan.

«Kuin? Valhetellako voisin?
Hävettää jo, kun epäillään.
Isommassakin syyssä jos oisin,
Ei valhetta sittenkään.»

«Kasakan näin tuossa ma tiellä,
Hän kerskasi virkustaan.
Sitä kärsiskö mies? Mitä vielä!
Hetä läksin mä kilpaamaan.»

Von Essen, se vanhus sorja,
Tuli hehkuva rinnassaan,
Lumipäinen, kookas, norja,
Hän kimmosi kiukuissaan.

«Pois», huusi hän, «durjus, pian,
Pois tallihin käy takasin,
Ja myötäsi, ratsun sijaan,
Hetä ruoska sa tuo tukevin.»

Tuo Matti on mies, joka tuonaan
Oli luoteja kesteltyt,
Kuninkaalt' oli saanut muonan,
Vaikk' Essenin leivässä nyt.

Ihan ääneti läksi hän alas,
Mut silmä se vaan salamoi,
Saman tien hän läksi ja palas,
Tukevimmän nyt ruoskan toi.

Sen lasi hän kourastansa:
«Sotamies olin myös minäkin;
Minä ammutess' ampuin kanssa,
Ja lyödessä löin takasin.»

«Jos kuin orhi nyt ruoskaa saankin,
Kun tein mitä parhaiten,
Niin potkaisenpa ma vaankin,
Ja kuin orhi ma potkaisen.»

Kenraali kun uhkan on kuullut,
Taaks suorana astahtaa;
Mut ei suutu hän, kuin ois luullut;
Miest' ääneti tarkastaa.

Ja kun katsovi, suuremmaksi
Vars' sorja se suoristuu;
Ja hän vait on, ja kirkkaammaksi
Yhä katsanto kirkastuu.

«Mies, kuules», huusi hän, «mistä
Sait moisen sä miehuuden?
Se on aioist' entisistä,
Sikes keskellä hurmetten.»

«Ei mulle tuo ole uutta,
Sen tunnen jo vanhastaan;
Samanlaistapa urhoisuutta
Moni ilmaisi kaatuissaan.»

«Sen näin mä, kun voiton tiellä
Liput riemusi liehuillen,
Näin tappioissakin vielä,
Näin Pohjolan hangilla sen.»

«Ja kuinka, kun urhokkaasti
Sinä itseäs käytät noin,
Noin katselet uskaliaasti,
Sua ruoskalla herjata voin?»

«Jumal'auta, näinpähän vasta
En kehtais mainitakaan
Sitä joukkoa urhokasta,
Jota vein minä taistelemaan.»

«Käy kumppali etsimässä,
Mies reima ja vankkumaton,
Juo kunniaksemme, he tässä
Tukaatti, se palkkas on!»

«Ja kiitos, kun mieleni täytit
Taas kaunihin muistelman
Ja kun näin sisus yrmeän näytit, —
Ja nyt mene helvettiin!»

Hän pyyhkäisi silmiänsä,
Tais käydä ne himmimmäksi,
Ja, yrmistään näköänsä,
Pois kääntyi ja sisään läks.

Samaisen tuon urhean herran
Minä tunsin jo ennestäin,
Saman tuon von Essenin kerran
Sotivan Savonmaassa ma näin.

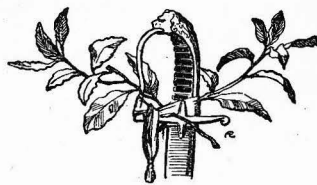
Oli nopsa hän muulloin kyllä
Mut nyt tuli peijakkaat.
Vilun tähden häll' oli yllä
Sudennahkat ja vuotikkaat.

Kun näin hän pakkassäässä
Etumaisena riens tulehen,
Ja jok' ainoan askelen päässä
Vajos pohjahan nietosten,

Hiki äijän jo otsasta juoksi, —
Kovin raskas virka on tää;
Välin kauhean painonsa vuoksi
Hänen täytyvi viivähtää.

Mut «Eespäin!» vaan tulisella
Hän innolla huudahtaa,
«Jos en jaksa ma astuskella,
Pojat, hoi, mua kannelkaa!»

Nämä kolme äijällä täällä
Oli murheissan, iloissaan:
Miel' ylväs ja luonne hellä,
Veri kiehuva kuumuuttaan.

MUT „EESPÄIN!“ VAAN TULISELLA
HÄN INNOLLA HUUDAHTAA,
„JOS EN JAKSA MA ASTUSKELLA,
POJAT, HOI, MUA KANNELKAA!“